Jaarverslag 2019

Jaarbeeld van het Nederlandse Nationaal Preventie Mechanisme

Inhoudsopgave

1	**Toezicht**	**3**
	Gevangenislocaties	3
	Terroristenafdelingen	5
	Gesloten zorgafdelingen	6
	Jeugdzorgplusinstellingen	6
	Justitiële Jeugd Inrichtingen	7
	Arrestantenzorg	8
	Forensische zorg	9
	Migratie	10
2	**Over het Nationaal Preventie Mechanisme**	**11**
	Activiteiten 2019	12
	Bijlagen	
	Matrix profielen deelnemers aan het NPM-overleg	13

1 Toezicht

Niemand mag op een mensonterende of vernederende wijze worden behandeld. Dit geldt ook voor mensen die in Nederland onder niet vrijwillige omstandigheden worden verzorgd of behandeld, zijn gedetineerd of op welke andere manier dan ook door de overheid in hun vrijheid zijn beperkt. In het kader van het Optional Protocol to the Convention against Torture van de Verenigde Naties (OPCAT)[1] vormen organisaties die een toezichthoudende of adviserende rol vervullen bij personen die in hun vrijheid zijn beperkt in Nederland gezamenlijk het 'nationaal preventie mechanisme' (NPM). In dit jaarverslag over 2019 rapporteert het NPM over de detentieomstandigheden en de behandeling van personen van wie hun vrijheid is beperkt of ontnomen.

Het jaarverslag maakt duidelijk dat de rechten van mensen die in Nederland in hun vrijheid zijn beperkt worden gerespecteerd. Uit het toezicht van het NPM blijkt dat mensen die in hun vrijheid zijn beperkt op een adequate en zorgvuldige wijze zorg verleend krijgen. Wel zijn er in een aantal rapporten aanbevelingen gedaan gericht op een versterking van mensenrechten in wetgeving, beleid en uitvoeringpraktijk.

In de volgende paragrafen staan de belangrijkste bevindingen uit het toezicht in 2019.

Gevangenislocaties

Personeel voor medische zorg

In de eerste helft van 2019 bezocht de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd als onderdeel van het NPM alle gevangenislocaties, locaties voor vreemdelingenbewaring en tbs-klinieken. De Inspectie maakte van elk bezoek een verslag en maakte dat ook openbaar. Ook publiceerde zij een factsheet met de belangrijkste conclusies.

Met stip bovenaan benoemden de gesprekspartners van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd dat het moeilijk is voldoende gekwalificeerde medewerkers te vinden en te behouden voor de medische zorg en behandeling in

[1] Artikel 3 van OPCAT vereist lidstaten om 'één of meerdere organen ter preventie van foltering en andere wrede, onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing op te zetten, aan te wijzen of te handhaven'. Deze organen die bezoeken binnen de eigen lidstaat afleggen, worden aangeduid als het NPM.

gevangenissen en forensisch psychiatrische centra. Tegelijkertijd is er ook een toename van kwetsbare doelgroepen. Het gaat dan om meer gedetineerden met een (licht) verstandelijke beperking, toename van psychische problematiek en drugsverslaving. Ook is er een relatief oudere doelgroep met somatische problematiek. En er zijn meer gedetineerden met een combinatie van psychiatrische en somatische problematiek.

Kwaliteit van de taakuitvoering

In het NPM jaarverslag 2017-2018 rapporteerde de Inspectie Justitie en Veiligheid als onderdeel van het NPM over het onderzoek naar de kwaliteit van de taakuitvoering binnen het gevangeniswezen. Hieruit bleek dat het merendeel van het gevangenispersoneel te weinig tijd heeft om de reguliere taken binnen instellingen goed uit te kunnen voeren. Gebrek aan personeel en daarmee onvoldoende toezicht op gedetineerden ondermijnt de interne veiligheid. Medewerkers ervaarden in dat onderzoek ook meer agressie van gedetineerden en er is een toename van het aantal agressie-gerelateerde incidenten.

De interne (on)veiligheid en het gebrek aan personeel lijken in 2019 vooralsnog niet opgelost. De Commissies van Toezicht zien als onderdeel van het NPM dat onderlinge conflicten tussen gedetineerden en geweldgebruik tegen personeel vaker leidden tot plaatsing in afzondering en tot overplaatsing. In de calamiteitenregistratie is een stijging zichtbaar. Daarnaast zien de Commissies dat de werving van nieuw personeel geen simpel karwei is. De kwaliteit van het penitentiaire werk vraagt naast ervaring en waakzaamheid ook om dienstbaarheid en verstandhouding. Gegeven de vergrijzing van personeel is verjonging van het personeelsbestand een urgent vraagstuk.

De Inspectie Justitie en Veiligheid heeft naast thematische en incidentonderzoek ook negen locatiebezoeken aan penitentiaire inrichtingen en detentiecentra afgelegd in 2019. Het doel van een locatiebezoek is onder meer om verbinding te houden met de locatie en om op laagdrempelige wijze locatie specifieke informatie op te halen. De Inspectie Justitie en Veiligheid wil elke drie jaar alle penitentiaire inrichtingen en detentiecentra bezoeken.*Incidentonderzoek*

De Inspectie Justitie en Veiligheid heeft als onderdeel van het NPM onderzoek gedaan naar een incident waarbij een man willekeurig een passagier neerstak in de Amsterdamse metro. Het doel van dit onderzoek was het verkrijgen van inzicht in hoe de verschillende instanties in deze casus met deze man zijn omgegaan en wat daarvan kan worden geleerd. De Inspectie concludeert in haar onderzoek onder meer dat de betrokken organisaties geen grip kregen op de man en de mogelijkheden hiertoe onvoldoende zijn benut.

De Inspectie concludeert daarnaast ook dat de man gedurende zijn detentie in penitentiaire inrichting Vught (PI Vught), niet goed is voorbereid op zijn terugkeer in de maatschappij. Hoewel de problematiek en de risico's die daarmee gepaard gingen werden gesignaleerd gedurende zijn detentie, is daar onvoldoende naar gehandeld bij het vormgeven van het traject aansluitend op zijn detentie.

In deze casus was sprake van een civiel traject, terwijl er ook een strafrechtelijk traject liep. De Inspectie heeft gezien dat er onduidelijkheid was over wie verantwoordelijk was voor de dader en dat er beperkt contact tussen betrokken

partijen heeft plaatsgevonden. Hierdoor was er geen volledig beeld en zijn mogelijkheden om de dader op een passende plek te krijgen niet benut.

Levenslang gestraften

Sinds 2017 is met de komst van het Besluit Adviescollege Levenslanggestraften nieuw beleid ingevoerd, waardoor elke levenslanggestrafte 25 jaar na de start van het voorarrest een herbeoordeling krijgt. De eerste 25 jaar van de detentie volgen levenslanggestraften alleen de standaardactiviteiten, zoals sport en eventueel arbeid. De levenslanggestrafte heeft gedurende deze periode geen recht op verlof en re-integratieactiviteiten. Als de gedetineerde 25 jaar in detentie heeft gezeten, brengt het Adviescollege Levenslanggestraften een advies of de levenslanggestrafte mag gaan werken aan een mogelijke terugkeer in de maatschappij. Tot en met 2019 heeft de minister van Justitie en Veiligheid geen toestemming gegeven aan levenslanggestraften voor het werken aan re-integratie.

De Commissies van Toezicht hebben in 2019 toezicht op gehouden en klachten van gedetineerden behandeld. De Commissies verwachten dat het aantal levenslang gestraften de komende jaren gaat toenemen en dat dit, gecombineerd met spreiding over meer locaties, leidt tot een verzwaring van de opgave van penitentiaire inrichtingen.

Terroristenafdelingen

De Inspectie Justitie en Veiligheid heeft als onderdeel van het NPM positief geoordeeld over de manier waarop gevangenispersoneel het werk op de twee speciale Terroristen Afdelingen[2] uitvoert. Ook spannen de Terroristen Afdelingen, Reclassering Nederland en de gemeenten zich voldoende in om gedetineerden voor te bereiden op een verantwoorde terugkeer in de maatschappij.

Zij proberen gedetineerden te bewegen om tijdens hun detentie afstand te nemen van hun extremistische gedachtengoed. Of deze inspanningen uiteindelijk ook leiden tot het afzweren van radicaal gedachtengoed, en of ze bijdragen aan een veilige terugkeer in de maatschappij, is niet te zeggen. Voor een oordeel hierover is langdurig wetenschappelijk onderzoek nodig.

Op een Terroristen Afdeling gelden beveiligingsmaatregelen die verdere radicalisering van gedetineerden moet voorkomen. Ze verblijven in groepen van maximaal vijf personen. Medewerkers kunnen op die manier goed contact opbouwen met gedetineerden en zo zicht op hen houden ten behoeve van de in- en externe

[2] De Terroristen Afdelingen zijn gevestigd in de gevangenis in Vught en in gevangenis De Schie in Rotterdam. Op de Terroristen Afdeling Vught is plaats voor 41 personen, op Terroristen Afdelingen De Schie voor 7. Gedurende het onderzoek (najaar 2018) verbleven 31 gedetineerden in Vught en 5 in De Schie. Op een Terroristen Afdeling kunnen zowel verdachten als veroordeelden van een terroristisch misdrijf zitten en zowel mannen als vrouwen.

veiligheid. Gedetineerden krijgen minder of meer bewegingsruimte, afhankelijk van hun gedrag. De samenstelling van de groepen is erop gericht om onderlinge beïnvloeding te voorkomen. De Inspectie is positief over deze maatregelen.

De Inspectie acht de rechtspositie van gedetineerden op een Terroristen Afdeling gewaarborgd. De omgang met hen is respectvol. Er is een dagprogramma met bijvoorbeeld luchten, werk en geestelijke verzorging. Ook kunnen gedetineerden bezoek ontvangen.

De Inspectie ziet wel een risico in de informatie-uitwisseling tussen de Terroristen Afdelingen en Reclassering Nederland aan de ene kant en tussen Terroristen Afdelingen en de gemeenten aan de andere kant. Daarnaast constateert de Inspectie dat de samenwerking tussen de Terroristen Afdelingen en gemeenten nu berust op persoonlijke contacten in plaats van op vastgelegde afspraken. Persoonlijke contacten kunnen wegvallen waardoor kennis verdwijnt. In haar rapport doet de Inspectie verschillende aanbevelingen om te helpen deze problemen aan te pakken.

Gesloten zorgafdelingen

Aanvragen nieuwe plaatsen

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd toetst als onderdeel van het NPM alle aanvragen voor het openen of uitbreiden van gesloten zorgafdelingen. Het gaat hierbij om plaatsen in het kader van Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen in de verpleeghuiszorg, de gehandicaptenzorg en geestelijke gezondheidszorg. In 2019 heeft de Inspectie circa 170 aanvragen getoetst waarbij zij kijkt of de voorwaarden aanwezig zijn om goede en veilige zorg te bieden aan cliënten. In totaal bracht de inspectie 32 bezoeken om te beoordelen of zorgaanbieders voldeden aan de eisen.

De Inspectie signaleert dat er meer aandacht nodig is voor het spanningsveld zorg en veiligheid. Een goed voorbeeld is mensen met verward gedrag. De Inspectie ziet dat ‘veiligheidsdenken’ bij zorgaanbieders steeds vaker in de plaats komt van het denken vanuit cliënt-/patiëntperspectief. Ook moet er meer aandacht zijn voor burgerschap en sociale inclusie. Niet alle verwarde personen zijn gevaarlijk.

Terugdringen, separeren en afzonderen
De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd toetst ook binnen geestelijke gezondheidszorg-instellingen op het separeren en het afzonderen middels een toetsingskader terugdringen separeren en afzonderen. Met de veldpartijen is gecommuniceerd dat dit toetsingskader nog steeds geldt, totdat het veld met een veldnorm komt die dit toetsingskader vervangt. Verschillende branche- en patiëntenorganisaties zijn daar nu mee bezig.

Voorbereiden op nieuwe wetgeving
Op 1 januari 2020 traden de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg en de Wet zorg en dwang in werking. Beide wetten zijn belangrijk om de rechtspositie van cliënten/patiënten te verbeteren die verplichte of onvrijwillige zorg krijgen. Het uitgangspunt is geen vrijheidsbeperkingen. Dit is in het licht van het NPM een

belangrijke verscherping van de Bopz. In 2019 heeft de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd zich voorbereid om het toezicht hier op vorm te geven.

Jeugdzorgplusinstellingen

In het eerste kwartaal van 2019 heeft de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd als onderdeel van het NPM een inventariserend onderzoek uitgevoerd naar het terugdringen van vrijheidsbeperkende maatregelen op de gesloten groepen bij veertien locaties van jeugdzorgplusinstellingen. Jeugdzorgplus is een vorm van gesloten jeugdhulp die wordt geboden aan kinderen en jongeren die niet bereikbaar zijn voor lichtere vormen van hulpverlening. Zonder behandeling vormen zij een risico voor zichzelf of hun omgeving. De Inspectie heeft gezien dat alle instellingen werken aan een leefklimaat dat meer op de ontwikkeling van jeugdigen is gericht en waarin jeugdigen minder vrijheidsbeperkende maatregelen krijgen opgelegd. Op een aantal factoren hebben instellingen zelf invloed, zoals de organisatiecultuur en bepaalde methodieken. Maar op bijvoorbeeld de groepsgrootte hebben ze door beperkte financiële middelen minder invloed.

In 2020 verschijnt een factsheet met de bevindingen van de Inspectie. Deze inventarisatie van de stand van zaken leidt tot een norm voor het toezicht totdat het veld zelf veldnormen heeft ontwikkeld.

Justitiële Jeugd Inrichtingen

De Inspectie Gezondheidzorg en Jeugd heeft als onderdeel van het NPM alle justitiële jeugdinrichtingen bezocht voor een landelijk onderzoek met drie thema's: tijdige toegang tot zorg, medicatieveiligheid en onvrijwillige geneeskundige behandeling. Zij publiceerde de resultaten van dit onderzoek in februari 2020. Uit dit onderzoek bleek dat gedetineerden in justitiële jeugdinrichtingen makkelijk en snel naar de medische dienst of de huisarts kunnen. Als zij medicijnen nodig hebben, verloopt dat goed en veilig. Het toedienen van medicijnen onder dwang gebeurt maar bij één instelling en gaat volgens de regels. Het plaatsen van jeugdigen in afzondering willen alle instellingen zo veel mogelijk voorkomen. Dat lukt in de praktijk nog niet altijd.

Daarnaast onderzoeken de Inspectie Justitie en Veiligheid, Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, Inspectie van het Onderwijs en de Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid in 2020 of eerder door hun geconstateerde knelpunten in Justitiële Jeugdinrichtingen voldoende zijn aangepakt of opgelost. Zij gaan onder meer na of de veiligheid en gezondheid van werknemers en justitiabelen gegarandeerd is. Ook bezien zij of het zorg-, behandel- en scholingsaanbod passend is voor de oudere en complexere doelgroep van justitiabelen.

Arrestantenzorg

Politie

De tien Commissies van Toezicht Arrestantenzorg houden toezicht op huisvesting, veiligheid, verzorging, bejegening en vervoer van ingeslotenen onder verantwoordelijkheid van de politie. Dat gebeurt zowel in cellencomplexen die voorzien in 24 uurs-zorg inclusief nachtverblijf, als in locaties waar alleen dagverblijf mogelijk is. Daarvan is sprake in de zogenaamde ophoudkamers waarover lokale politieteams beschikken en in ophoudkamers bij gerechtsgebouwen, waar ingeslotenen verblijven die voor de rechter moeten verschijnen.

Over het algemeen is de door de politie uitgevoerde arrestantenzorg goed te noemen. De huisvesting is in orde, net als de praktische zorg bij voeding, luchten/ontspanning, persoonlijke verzorging, ontspanning. De bejegening van de arrestanten door de arrestantenverzorgers is respectvol.

Ook de medische zorg is goed waar het gaat om het tijdig inschakelen van een arts en het uitvoeren van eventuele aanwijzingen van die arts. Het bewaren en verstrekken van medicijnen volgens de daarvoor geldende regelgeving verdient nog steeds aandacht, zo is geconstateerd in 2019[3]. De Commissies verwachten dat, zodra de medische zorg opnieuw is aanbesteed, de gewenste verbetering optreedt en blijven dit zorgvuldig monitoren.

Een terugkerend aandachtspunt is de actualiteit van, en bekendheid met de ontruimingsplannen, het houden van (ontruimings-)oefeningen en het evalueren daarvan[4]. Op 1 juli 2019 is een nieuwe Uitvoeringsregeling bedrijfshulpverlening in werking getreden bij de politie. De Commissies hopen dat de implementatie daarvan een structurele verbetering op dit onderwerp met zich brengt. De Commissies blijven dit in 2020 monitoren.

De Commissies hebben zowel lokaal als landelijk goede contacten met de politie. Lokaal worden bevindingen snel teruggekoppeld aan de leidinggevenden arrestantenzorg. Kwesties die op meerdere locaties en in meer politie-eenheden aandacht vragen worden op landelijk niveau door het Landelijk Centrum Commissies van Toezicht Arrestantenzorg besproken met de landelijk portefeuillehouder.

Koninklijke Marechaussee

De Commissie van Toezicht Detentieplaatsen Koninklijke Marechaussee is onderdeel van het NPM en houdt toezicht op de detentieplaatsen in beheer en gebruik bij de Koninklijke Marechaussee en op de zorg die door de Marechaussee wordt gegeven aan hen die daarin worden opgehouden of ingesloten. In 2019 zijn 10 locaties bezocht, waardoor volgens plan in drie jaar tijd alle detentielocaties zullen zijn bezocht[5].

[3] In 2019 hebben de CTA's hier zes keer aandacht voor gevraagd. In 2018 was dit nog negen keer.

[4] In 2019 hebben de CTA's 10 keer aandacht voor gevraagd (gelijk aan 2018).

[5] De Koninklijke Marechaussee heeft op ongeveer 35 locaties in totaal circa 55 cellen en 90 ophoudruimtes in gebruik. De Koninklijke Marechaussee voert haar taken in het gehele Koninkrijk der Nederlanden uit.

De bevindingen van de commissie zijn divers. Dit komt omdat op de locaties de taakuitoefening van de Marechaussee kan verschillen (algemene politietaak, grenspolitietaak, identiteitsfraude, militaire politiezorg en bewaken en beveiligen), de staat van de gebouwen varieert (oud-nieuwbouw, grote of kleine kazernes) en de Marechaussee in het gehele Koninkrijk Nederland opereert maar ook in missiegebieden. Bevindingen betreffen technische mankementen zoals deuren die niet goed openen of loszittend meubilair. Maar variëren ook tot aan onduidelijke werkinstructies ten aanzien van cameragebruik of wie verantwoordelijk is voor de opgehouden/ingesloten persoon.

In het algemeen is in de detentieplaatsen van de Koninklijke Marechaussee de bejegening van en de zorg voor ingeslotenen correct. Ook is er voldoende aandacht voor de veiligheid van zowel ingeslotenen als personeel. Wel ziet de Commissie ruimte voor verbeteringen. De belangrijkste overkoepelende aanbeveling betreft het organiseren dat ook op alle kleinere locaties een bedrijfshulpverlener is ingeroosterd. De militaire opleidingen bevatten veel, maar niet alle aspecten van de landelijke gecertificeerde opleiding bedrijfshulpverlening.

In het algemeen ondervindt de commissie een open houding en grote bereidheid gevolg te geven aan de aanbevelingen. Dit laatste is gebleken uit een paar herhaalinspecties. Een aandachtspunt voor 2020 blijft het komen tot convenanten met de regionale geestelijke gezondheidszorg voor snellere opvang van personen met verward gedrag.

Forensische zorg

In het NPM-jaarverslag 2017-2018 hebben de Inspectie Justitie en Veiligheid en de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd als onderdeel van het NPM incidenten bij acht klinieken onderzocht. Uit het vervolg van dat toezicht in 2019 blijkt dat de Forensisch Psychiatrische instellingen de Kijvelanden, de Woenselse Poort en Fivoor[6] de verbeterplannen voortvarend hebben uitgevoerd. Wel is bij de Woenselse Poort en de Kijvelanden voldoende personeel met scholing en ervaring een aandachtspunt. In 2020 doet de Inspectie Justitie en Veiligheid onderzoek naar de taakuitvoering in de forensische zorg. In dit onderzoek betrekt zij niet alleen de instellingen die forensische zorg bieden, maar ook de organisaties waarmee deze instellingen samenwerken.

Daarnaast heeft de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd binnen de forensische zorg aandacht besteed aan de resultaten van een onderzoek naar een ernstig geweldincident. Op basis van onder meer dit onderzoek stelde de minister van Justitie en Veiligheid een Taskforce Forensische Zorg in. De taskforce moet zorgen dat de forensische zorg de verbetermaatregelen uitvoert.

Detentieplaatsen in gebruik en beheer van de Koninklijke Marechaussee bevinden zich tevens in het Caribische deel. Het toezicht van de Commissie hierop maakt geen deel uit van de activiteiten in het kader van het NPM, omdat het NPM alleen voor het Europese deel van het koninkrijk is opgericht.

[6] Forensisch Psychiatrische afdeling Utrecht in Den Dolder

Migratie

Gedwongen terugkeer

In 2019 heeft de Inspectie Justitie en Veiligheid als onderdeel van het NPM het Jaarbeeld Terugkeer 2018 gepubliceerd. Hieruit blijkt dat de begeleide terugkeer van vreemdelingen in 2018 veilig en humaan is verlopen. Wel moeten partijen zorgvuldiger omgaan met het delen van informatie. Bij gebrekkige informatiedeling bestaat het risico dat partijen betrokken bij het vertrekproces[7] zich onvoldoende kunnen voorbereiden, wat de kans op fouten tijdens de terugkeer vergroot.

De Inspectie constateert dat partijen betrokken bij de terugkeer hun werk goed uitvoeren. Ze houden zich aan de regels en passen, indien nodig, maatwerk toe om de terugkeer zo goed mogelijk te laten verlopen. Bij het vervoer naar de luchthaven kan de informatievoorziening aan medewerkers Dienst Vervoer & Ondersteuning worden verbeterd. Hetzelfde geldt voor de informatie die de Koninklijke Marechaussee nodig heeft om de terugkeer goed voor te bereiden en te begeleiden.

Het toezicht op terugkeer in 2019 bevestigt het beeld dat de begeleide terugkeer van vreemdelingen veilig, zorgvuldig en humaan verloopt. Alleen de informatie-uitwisseling tussen betrokken partijen blijft een zorgpunt, al is die de afgelopen jaren enigszins verbeterd.

Vreemdelingenbewaring

Vreemdelingenbewaring voorkomt dat niet-Nederlanders die het land moeten verlaten, zich onttrekken aan hun uitzetting. De Commissie van Toezicht ziet toe op de uitvoering van vreemdelingenbewaring en ziet momenteel een verbetering van de situatie van vreemdelingen in bewaring. In een kritisch rapport over het detentiecentrum concludeerde de Nationale ombudsman in zijn rapport dat activiteiten, arbeid en studie ontbraken en isolatie wegens wangedrag en geweld veelvuldig werd toegepast. Dit rapport heeft bijdragen aan de bewustwording en leidt nu binnen de krappe budgettaire kaders van personeel en materieel tot bescheiden veranderingen. In zoverre is reeds van enige humanisering sprake. In 2020 heeft ook Amnesty een rapport uitgebracht waarin zij kritisch is op isolatie in vreemdelingendetentie.

[7] Dienst Terugkeer en Vertrek, de Koninklijke Marechaussee, Dienst Justitiële Inrichtingen, Dienst Vervoer en Ondersteuning, de Afdeling Vreemdelingenpolitie, Identificatie en Mensenhandel van de politie, de Immigratie en Naturalisatiedienst en het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers.

2 Over het Nationaal Preventie Mechanisme

Het Nederlandse NPM wordt gevormd door alle organisaties die een toezichthoudende of adviserende rol vervullen bij personen die in hun vrijheid zijn beperkt. Gezamenlijk beschikken de deelnemers aan het NPM over alle bevoegdheden waarover NPM's op grond van het VN-Verdrag tegen foltering en andere wrede, onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing van de Verenigde Naties (OPCAT) dienen te beschikken[8]. Elke deelnemer heeft daarbij zijn eigen, in wet- en regelgeving vastgelegde, taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Niet alle organisaties nemen deel aan het periodieke overleg van het Nationaal Preventie Mechanisme.

Aan het NPM-overleg nemen de volgende organisaties deel:
- Inspectie Justitie en Veiligheid (tevens coördinator van het NPM-netwerk)
- Inspectie voor de Gezondheidszorg en Jeugd
- Commissies van Toezicht voor justitiële inrichtingen[9]
- Commissies van Toezicht Arrestantenzorg[10]
- Commissie van Toezicht Detentieplaatsen Koninklijke Marechaussee[11]

In bijlage I is een overzicht opgenomen van de bevoegdheden van de afzonderlijke organisaties.

Waar de domeinen van de toezichthouders overlappen, werken de organisaties samen. Bij hun toezicht maken de organisaties in het NPM gebruik van vooraf opgestelde toetsingskaders. De principes ter preventie van foltering en andere wrede, onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing maken standaard onderdeel uit van deze toetsingskaders.

In 2019 is binnen het NPM-overleg gesproken over of de huidige invulling van het NPM nog steeds de beste invulling is. Deze verkenning is nog niet afgerond.

[8] Kamerstukken TK 33826 nr. 18.
[9] De Klankbordgroep van de Commissies van Toezicht justitiële inrichtingen vertegenwoordigt de Commissies van Toezicht tijdens de NPM-bijeenkomsten.
[10] Het Landelijk Centrum Commissies van Toezicht Arrestantenzorg vertegenwoordigt de Commissies van Toezicht tijdens de NPM-bijeenkomsten.
[11] Deze commissie heeft eind 2017 met drie nieuwe leden een herstart gemaakt. Begin 2019 is een vierde lid toegevoegd.

Activiteiten 2019

De activiteiten op het terrein van vrijheidsbeperking en vrijheidsontneming voeren de deelnemers mede in het kader van de taak als NPM uit. In de afzonderlijke jaarverslagen van de verschillende organisaties is meer informatie te vinden over de activiteiten naast de hiervoor genoemde hoofdthema's.

Tabel a. *Activiteiten bij vrijheidsbeperking en vrijheidsbeneming*

Inspectie Justitie en Veiligheid	Jaarbericht 2019
Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd	Jaarbeeld 2019
Commissies van Toezicht voor justitiële inrichtingen	• Jaarverslag Klankbordgroep • Jaarverslagen 2019 afzonderlijke commissies
Commissies van Toezicht Arrestantenzorg	Jaarverslagen 2019 afzonderlijke commissies en Landelijk Centrum
Commissie van Toezicht Detentieplaatsen Koninklijke Marechaussee	Jaarverslag 2019

Bijlage
Matrix profielen deelnemers aan het NPM-overleg

Locatie[12]	Inspectie Justitie en Veiligheid	Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd	Commissie van Toezicht voor justitiële inrichtingen[13]	Commissie van Toezicht Arrestantenzorg	Commissie van Toezicht Detentieplaatsen Koninklijke Marechaussee
Gevangeniswezen	V	V	V		
Justitiële jeugdinrichtingen	V	V	V		
Forensische zorginstellingen *strafrechtelijke titel*	V	V	V		
Forensische zorginstellingen *civiel rechtelijke titel*		V	V		
Detentiecentra vreemdelingen	V	V	V		
Nazorg instellingen gedetineerden	V	V[14]	V		
Arrestantenzorg politie [15]	V	V		V	
Detentieplaatsen Koninklijke Marechaussee	V	V[14]			V[16]
Militaire detentie plaatsen (Stroe)	V	V[14]	V		
Gesloten plaatsen geestelijke gezondheidszorg-instellingen *strafrechtelijke titel*	V	V			
Gesloten plaatsen geestelijke gezondheidszorg-instellingen *civiel rechtelijke titel*		V			
Gesloten jeugdzorg (Jeugdzorg Plus) *civiel rechtelijke titel*		V			
Transport binnenland politie	V	V[14]		V	
Transport binnenland Dienst Vervoer en Ondersteuning	V	V[14]	V[17-18]		
Transport buitenland (vluchten)	V	V[14]			
Gesloten plaatsen in bejaardentehuizen		V			
Gesloten plaatsen Gehandicaptenzorg		V			
Internationaal strafhof Den Haag [19]					

Noot: voor voetnoten, zie volgende bladzijde.

[12] 'plaats van detentie'/'plaatsen waar personen van hun vrijheid zijn benomen' betreft niet slechts fysieke locaties/gebouwen, maar elke plek vanaf het moment van aanhouding van de persoon.
[13] De Commissie van Toezicht heeft tevens een rechtsprekende taak.
[14] De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd houdt toezicht op plaatsen waar zorg wordt gegeven of onthouden.
[15] Inclusief ophoudlocaties Parketpolitie en Spoorwegpolitie en mobiele cellencomplexen van politie.
[16] De Commissie van Toezicht Detentieplaatsen Koninklijke Marechaussee houdt toezicht op alle detentieplaatsen die in beheer en gebruik zijn bij de Marechaussee. Conform nieuwe werkafspraken van oktober 2018 houdt deze commissie toezicht op het cellengedeelte dat de Marechaussee huurt bij het Justitieel Complex Schiphol en de wachtruimtes van het rechtbankgedeelte van dit complex waar de Koninklijke Marechaussee fungeert als parketpolitie. De Commissie van Toezicht Detentieplaatsen handelt geen klachten af. Klachten over handelingen van medewerkers van de Koninklijke Marechaussee worden behandeld door de Klachtencommissie Defensie.
[17] Er is een speciale Commissie van Toezicht voor Dienst Vervoer en Ondersteuning. Deze commissie houdt toezicht en geeft advies, maar doet geen klachtenafhandeling. Klachten worden behandeld door de Commissie van Toezicht van de betreffende penitentiaire inrichting.
[18] De Commissie van Toezicht voor Dienst Vervoer en Ondersteuning houdt geen toezicht op het Transferium.
[19] Het Rode Kruis is verantwoordelijk voor het monitoren van de detentieomstandigheden en behandeling.

Aan deze publicatie kunnen geen rechten worden ontleend.
Vermenigvuldigen van informatie uit deze publicatie is toegestaan,
mits deze uitgave als bron wordt vermeld.